

- Kyrene Apollon tapınağı: (Arkaik Evre)
- Tarih: MÖ6.yy. 2. yarısı
- Boyut: 16,75x30.00 m.
- Yapı Özellikleri: Tapınağın yapımında iki farklı kireçtaşı kullanılmıştır. Bazı taş blokların kenarlarında halat olukları korunur durumdadır. Kalıntılar Sekos duvarlarının üst kısımlarında kerpiç kullanıldığına işaret etmektedir. Paros mermerinden yontulmuş bazı heykel parçalarının da tapınağın arkaik dönem sonundaki onarım sırasında eklenen çatı süslemelerine ait olabileceği ileri sürülmektedir.
- Plan ve Tanımı: Tapınağın Hellenistik evresinin altında, arkaik dönem kalıntılara ait izler bulunmuştur. Arkaik tapınağın MÖ 7.yy. sonu 6.yy. başına tarihlenen erken bir yapı evresinin olduğu önerisine karşın bu konuda bir görüş birliği yoktur. Bu öneriye göre önce sekos ardından 6.yy. ortalarında peristasis eklenmiştir.
- Yaklaşık olarak 10.00x23,25 m. Boyutlarında olan sekos, naos ve adyton bölümlerinden oluşur. Naos içinde 5x5 adyton içinde ise 2x2 adet sütun bulunur. Pronaos mekanı olmayan bu sıradışı sekos tasarımı, Güney İtalya'da 6.yy. ortalarında inşa edilen Ciro (Kirimissa) Apollon tapınağı ile benzerlik göstermektedir. Naos içinde küllü bir çukur açığa çıkarılmıştır.
- Sekos tasarımının yanı sıra inşaatında kullanılan malzeme bakımından da tartışmalı olsada dönemi için olağandışı sayılır. Sekos duvarlarının eteklerinde yaklaşık 0.80 m. Yüksekliğinde kireçtaşı orthostalar, arkadan üst üste yerleştirilen taş bloklarla desteklenmiştir. Duvarların üst kısmında ise kerpiç kullanılmıştır. Bazı araştırmacılar sekos inşaatının, aynı inşaat tekniğinin kullanıldığı Olympia Hera tapınağı ile çağdaş olduğunu savunurlar.

PROF. DR. VEDAT KELES DERS NOTLARI
DERS AMAÇLIDIR

- Plan Özellikleri: İki basamaklı bir krepidomaya sahip olan tapınak, kent surları içinde inşa edilen en erken peristasisli tapınak olarak kabul edilir. Tapınağı çevreleyen 6x11 sütunlu peristasis'in yapıya sonradan eklenip eklenmediği yada tam olarak ne zaman eklendiği tartışmalıdır. Dinsmoor'a göre peristasis sekos ile çağdaş(6.yy.ortaları) olabileceği gibi yapıya daha sonra (6.yy.sonu) da eklenmiş olabilir. Bununla birlikte tapınağın yan kenarlarında normalden az sayıda sütun kullanılmış olması , peristasisden bağımsız olarak daha önce planlanmış olan sekos uzunluğunun bu anlamda bağlayıcı olması ile açıklanmaktadır. Ayrıca sekos duvarının taş olan alt kısmında gri-mavi renkte kireçtaşı kullanılırken , peristasis sütunlarının yapımında sarımsı krem renkte , farklı bir cins kireç taşı kullanılmıştır.
- Arkaik dönem sütunları , bir sonraki yapı evresinin temellerinde inşaat malzemesi olarak kullanılmıştır. Kireç taşı olan sütunlar , alt çapın yaklaşık 5 katı gibi bir yükseklikte 6.yy.dönem sütunları için ince uzun sayılan oranlara sahiptir. Sütunlardaki yiv sayısı 16'dır. Arkaik tapınağa ait buluntular arasında ekhinusu fazla olmayan başlık parçaları da vardır. Duvar inşaat tekniği ile kıyaslandığında daha geç döneme işaret eden bu ekhinus biçimi , peristasisin sonradan eklenmiş olduğu görüşünün ortaya atılmasının nedenlerinden biridir.

PROF. DR. VEDAT KELES DERS NOTLARI
DERS AMAÇLIDIR

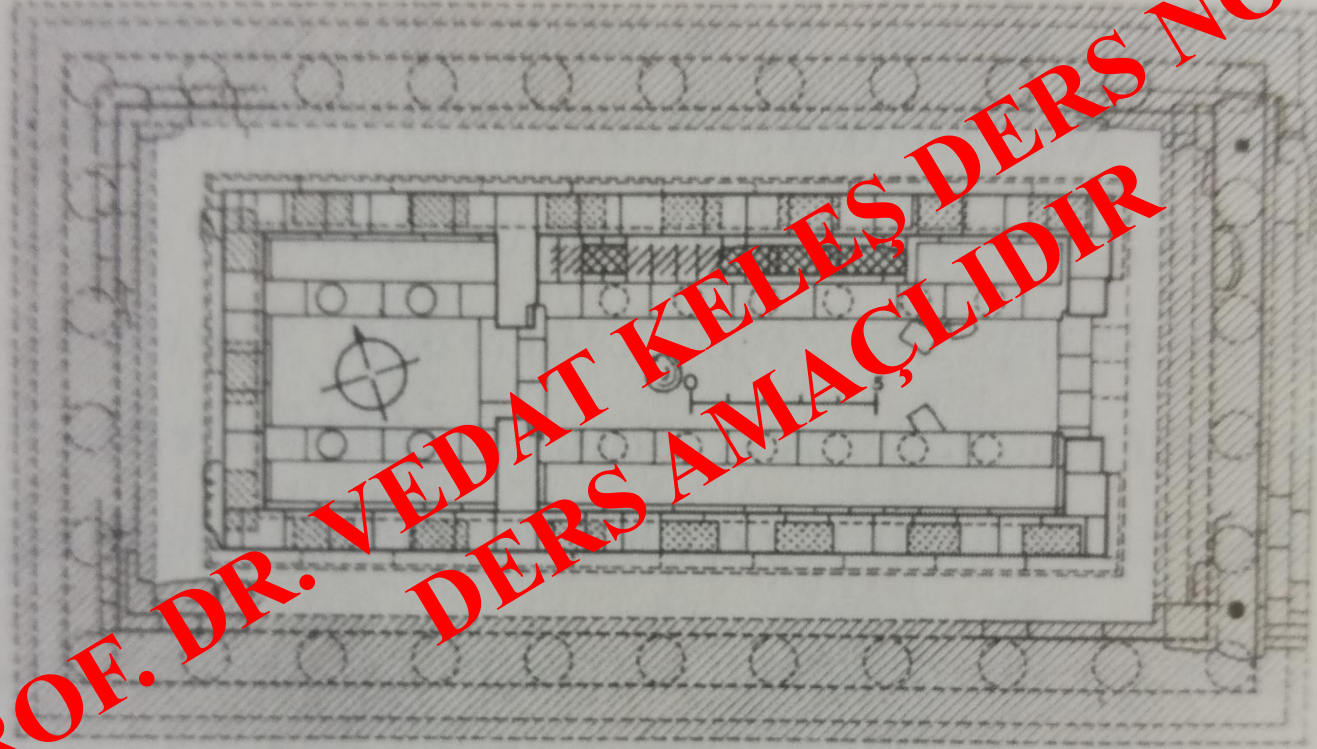
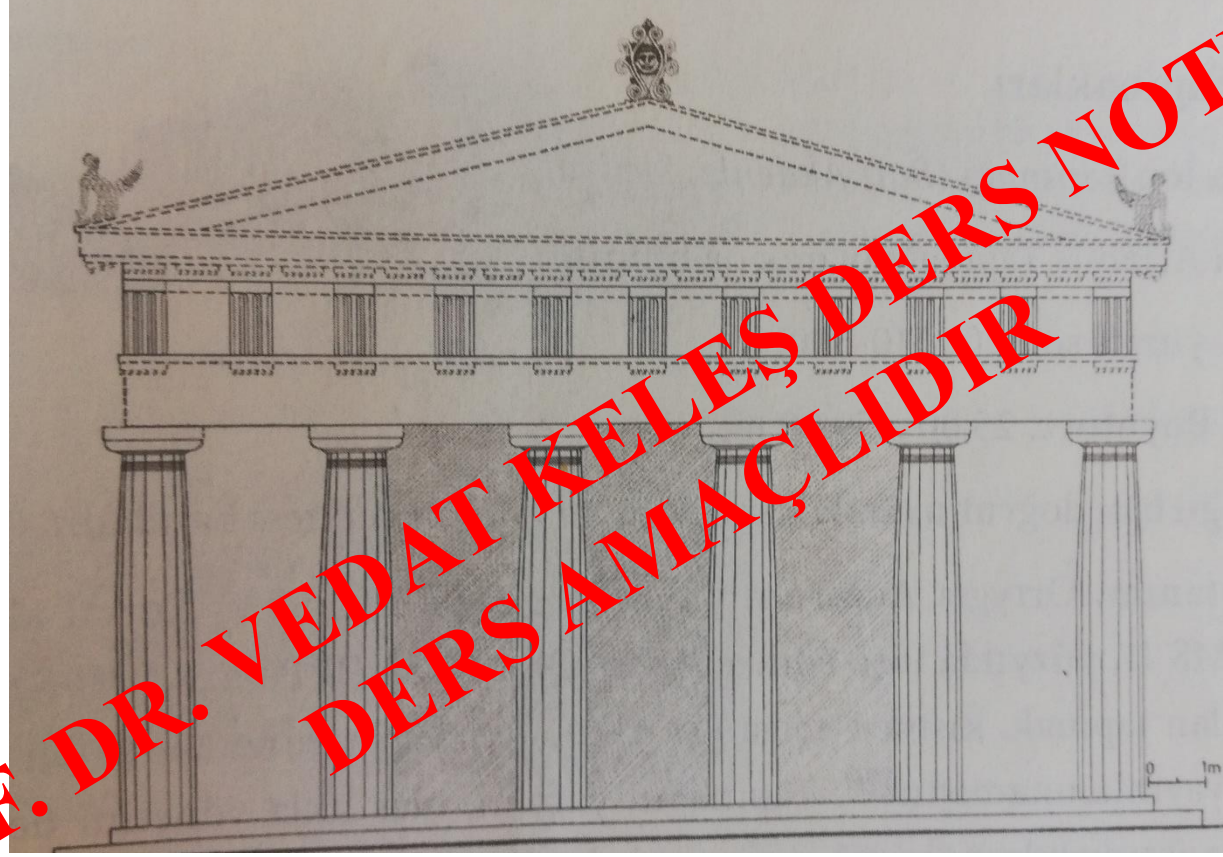

Fig.V.30. Kyrene Apollon Tapınağı, Plan
(Stucchi 1961: Fig. 10)

PROF. DR. VEDAT KELEŞ DERS NOTLARI
DERS AMAÇLIDIR

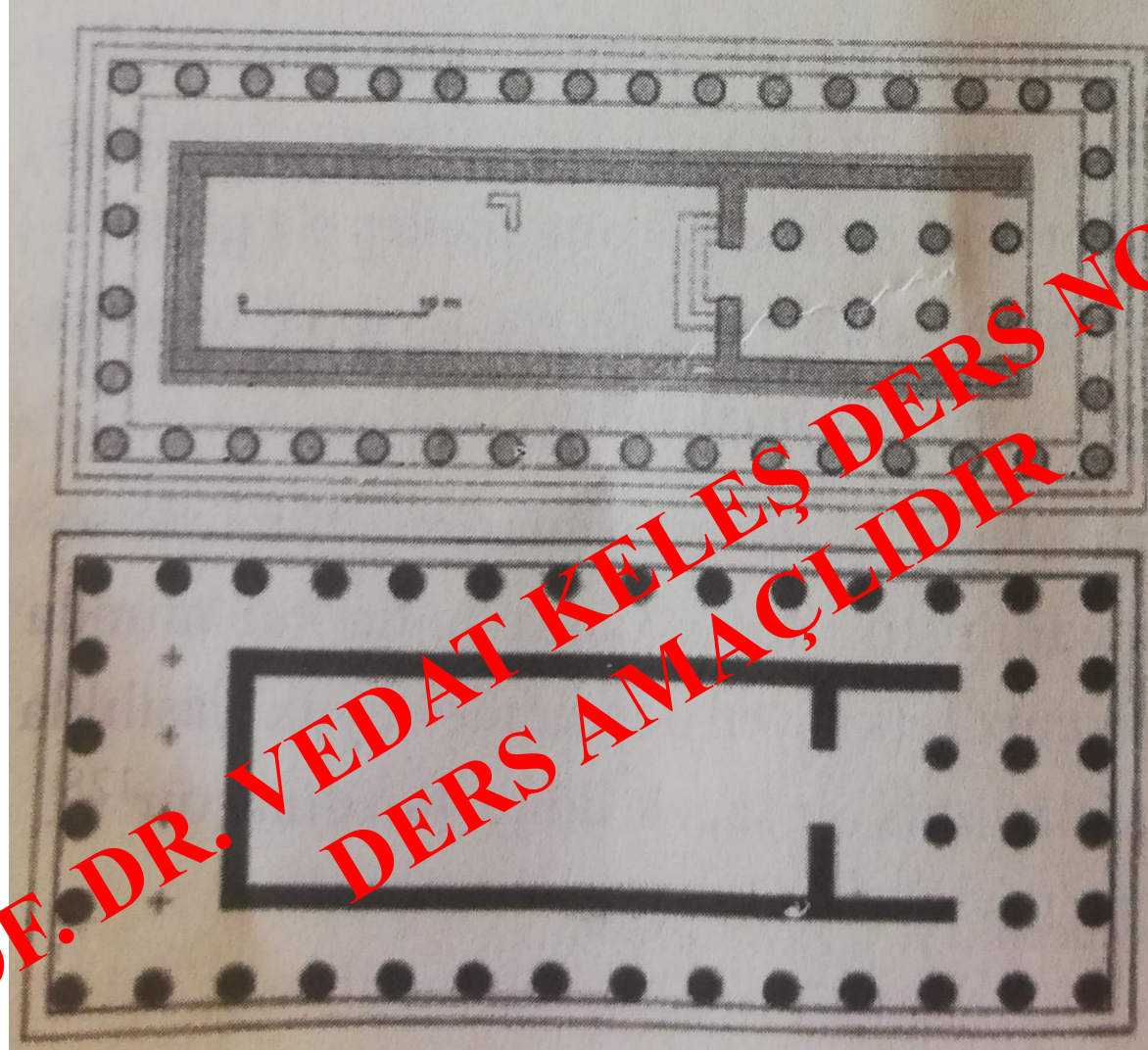
Kyrene Apollon Tapınağı Cephe Tasarımı.

- Üst Yapı Özellikleri: Kireçtaşı bir triglif parçası tapınağın taş bir üst yapıya sahip olduğuna işaret eder. Triglifler arkaik dönem sonlarında yaygınlaştığı gibi tepede düz bir kemerle sonlanır. Bunun dışında üst yapı restitüsyonu tümüyle varsayımdır. Çatıya ait terrakotta kiremitler ve antefiksler ele geçmiştir. Paros mermerinden yontulmuş bir Medusa başı , çatıya 5.yy. başında (480'lerde) eklenen bir akroter olarak yorumlanmaktadır.
- ION TAPINAKLARI:
- Syrakusa Ion Tapınağı: (Syrakusa Artemis tapınağı olarak ta bilinir).
- Tarih: MÖ.6.yy.sonu.
- Boyut: 25,00x59,00 m.
- Plan ve Tanım: Yapı Ortygia Adasının güneyinde , agora içerisindeki kutsal alanda yer almaktadır.MS.17.yy.'da inşa edilen Senato binasının altında kalan tapınak , kısmen açığa çıkarılmış ancak bugüne kadar ön raporlar dışında yayınlanmamıştır. Tapınağın yapımı olasılıkla yönetim değişikliği nedeniyle durdurulmuş ve yine olasılıkla malzemeleri sökülerek 480'li yıllarda hemen yanında yapımına başlanan ve MS 7.yy.da kathedrale dönüştürülen Dor düzenindeki Athena tapınağının inşasında kullanılmıştır. Bu nedenle tapınaktan geriye kalan krepidoma temelleri, az sayıda sütun kaidesi, tambur ve başlık parçaları dışında fazla bir şey kalmamıştır.
- Yapımında yerel kireçtaşı kullanılan tapınağın hem sekos hem peristasis tasarımı için birbirinden epey farklı iki öneri vardır. G.Guillmi'ye göre sekos alttan iki sıra dikme ile desteklenen derin bir pronaosa sahiptir. Bu restitüsyonun esin kaynağı tapınakta kullanılan kaide tipine bağlı olarak Samos Hera tapınağının dipteros planlı evrelerinin sekos tasarımıdır. P.Auberson tarafından önerilen planda ise, daha sığ olan pronaos Dor geleneğinde yaygın olduğu gibi distylos in antis planlıdır. Bu pronaos tasarımı –daha derin olmak kaydıyla- Priene Athena Polias ve Teos Dionysos gibi geç dönem tapınaklarında sıklıkla kullanılmıştır.

- Peristasis Özellikleri: Stylobat çevresine ait bazı blokları korunmuş olan tapınağın krepidoması Auberson'a göre iki Giullini'ye göre üç basamaklıdır. Stylobat üzerinde dipteros için yeterli alan olmaması nedeniyle tapınak her iki araştırmacı tarafından da peripteros olarak kabul edilir. Yine her iki araştırmacıya göre tapınak bir heksastyl'dir. Heksastil peripteros bilindiği gibi kanonik bir dor özelliğidir. Ancak yan sütun sayıları ve ön cephe tasarımı konusunda ortak bir görüş yoktur. Giullini tasarımında sütun sayısı 16 iken Auberson'a göre ön cephede dipteros dizilimi yanlarda 14 sütun yer alır.
- Samos tipi kaideler üzerinde yükselen sütunların bir kısmı 28, bir kısmı ise 32 yivlidir. Sütun gövdelerine ilişkin en önemli ipuçlarından biri bazı alt tamburlarda yüzeyin düz ve kabartma payına uygun bir biçimde yüksek bırakılmış olmasıdır.
- Üst yapı özellikleri: Tümüyle teorik olan üstyapı, yapılan modelde üç faskialı bir arşitrava sahiptir. Tapınağın çatı restitüsyonunda Ionia örneklerinden eşinilerle nypotral bir naos ve ön ve arka cephelerde kırmaçatı önerilmektedir. Fakat tapınak olasılıkla hiçbir zaman tamamlanamamıştır.

PROF. DR. VEDAT KELEŞ DERS NOTLARI
DERS AMAÇLIDIR

Syrakusa Ion Tapınağı